

ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТА

Здружение на новинарите на Македонија

декември 2011 – јануари 2013

Работата на ЗНМ во 2012 година беше насочена кон неколку клучни прашања:

- I. Активности за лобирање и застапување,
- II. Промовирање на процесот за саморегулација на медиумите во Македонија,
- III. Градење на солидарност меѓу новинарите и промоција на професионалните стандарди и етика,
- IV. Соработка со интернационални и локални партнери
- V. Останати реализирани активности

I. Активности за лобирање и застапување

2012 година за Здружението на новинарите на Македонија беше продуктивна година. Во 2011 година, новото раководство на ЗНМ се бореше работата на Здружението да биде видлива, препознатлива и почитувана меѓу колегите и во јавноста, а 2012 година со сигурност може да се потврди дека беше година на консолидација и година на дејствување на Здружението. Во 2011 година, ЗНМ се обидувахе да даде дијагноза за лошата состојба во која работат новинарите и медиумите, а година потоа започна процесот на решавање на проблемите.

Цела година помина во постојани разговори со Владата. Тие разговори беа добронамерни, конструктивни но истовремено и непоколебливи да ги промовираме интересите и правата на новинарите. Ја утврдивме агендата на дијалогот со Владата, во која беа дефинирани четири точки. Спроведување на законите, декриминализација на клеветата и навредата, владини кампањи и реформа на МРТВ.

Од тие разговори произлезе едно **чисто решение, а тоа е декриминализацијата на клеветата и навредата**. За прв пат од своето постоење, ЗНМ лобираше и директно беше вклучено во донесувањето на законот за граѓанска одговорност за клевета и навреда. Тоа беше ветено на првото неизборно собрание на ЗНМ. Тогаш беше констатирано дека ако Владата не покаже разбирање за ова барање на новинарите, разговорите ќе бидат прекинати. Законот беше донесен во ноември 2012 година.

За овие преговори беше потребно многу работа, трпение и истрајност. Желба за успех. ЗНМ немаше да успее ако ја немаше поддршката од членството но и поддршката на партнерите од ЕУ, САД, ОБСЕ. Но и Владата покажа разбирање и кооперативност да се дојде до решение.

Новото законско решение ги содржи сите барања на новинарите што беа поставени на почетокот на процесот: да се амнестираат сите тужби за клевета и навреда, да нема казна затвор за ова дело, да има ограничување на надоместокот за нематеријална штета и да има каскадна одговорност меѓу новинарот, уредникот и медиумот.

Во јавноста имаше и се уште има недоумици околу законот. Ние добронамерно ги прифативме овие критики. Сметаме дека законот е добар но треба да бидеме внимателни како тој ќе се спроведе. Потсетуваме дека **овој закон доби поддршка од ЕУ, ОБСЕ и САД. Таа мерка и дијалогот со ЗНМ беа единствена светла точка во ланскиот извештај на ЕУ за напредокот на Македонија во 2012 година во делот за слободата за изразување.**

Донесувањето на законот не значи дека работата е завршена. Останува можеби најтешкиот дел, примената. Целта на законот беше да им помогне на судиите да ја применат судската пракса од Европскиот суд за човекови права. Загрижува фактот што јавните личности продолжуваат со леснотија да поднесуваат тужби за клевета и навреда против новинари, а се стравува дека македонските судови не се доволно обучени да го следат духот на судот во Стразбур. ЗНМ го следи процесот и алармираме за ризиците. Ќе реагираме во случај процесот да тргне во погрешен правец.

Од едногодишниот дијалог со владата има уште еден конкретен резултат. Тоа е примената на **членот 11 од Законот за радиодифузна дејност**, кој 15 години беше мртво слово на хартија. Неколку национални медиуми ја променија сопственоста, а еден пратеник и сопственик на национална телевизија, за да излезе од конфликтот на интереси, поднесе оставка од пратеничката функција. Ова се факти. За да се постигне тоа беше потребно постојано да се врши притисок во јавноста и да се потсетат владините институции да ги применуваат законите. Свесни сме дека примената на овој член не предизвика позитивни промени во работата на медиумите, меѓутоа сега кога законот е формално применет отворен е пат да се притиска да има и вистински ефекти.

Останува да се реши и прашањето за **владините кампањи**. Во последниот извештај на Европската комисија тоа прашање беше јасно потенцирано, а веќе и самата влада во ПАТОКАЗОТ за реализација на приоритетните цели усвоени на Пристапниот дијалог на високо ниво, вети дека ќе го реши.

Сепак, позитивната клима која се создаде по декриминализацијата на клеветата и навредата, што наиде на силна поддршка од Европската комисија, го наруши инцидентот од 24 декември со новинарите во Собранието. Тоа е типичен пример како една непромислена одлука може да нанесе огромна штета.

ЗНМ ги прекина разговорите со Владата и го користи институционалниот пат да се расчисти инцидентот. За да се поврати меѓусебна доверба и да се обнови дијалогот потребно е некој да сноси одговорност.

ЗНМ успеа да го објасни својот став за прекинување на разговорите на македонската јавност и на партнерите од меѓународната заедница. Тој ден во Собранието не беа жртви новинарите, туку слободата на изразувањето. На многу пластичен начин се демонстрира

односот на власта кон новинарите и медиумите. Тоа беше демонстрација на сила и на моќ. Однос на нетолеранција и застрашување. Го прекршија Уставот и ратификуваните меѓународни договори коишто гарантираат слобода на изразување и слобода на информирање.

Исфрлањето на новинарите од собраниската галерија прати многу опасна порака до сите новинари дека нивните права може на јавна сцена да се прекршат и дека нема институција во земјата која ќе ги заштити. Таков преседан против слободата на изразувањето, ние како ЗНМ и новинари не смееме да легализираме.

Наместо Владата да се зафати со санирање на штетите од инцидентот со новинарите, отиде уште еден чекор подалеку во дискредитација на дијалогот. Го врати на маса Нацрт законот за медиумите, кој сака да го донесе во многу кратки рокови и без сериозна дебата.

За законот за медиуми ако новинарите се обединети, солидарни и активни, може да се добие најдоброто за нас. ЗНМ останува надвор од институционалниот дијалог се додека не се расчисти инцидентот со новинарите. Но, не треба да се дозволи да го донесат законот без да се слушне гласот на новинарите. Бараме да се продолжи рокот за да имаме доволно време да организираме дебата со новинарите, да се анализира нацрт законот и заеднички да се изготват забелешки. Имаме гаранции од нашите партнери од ЕУ, САД и ОБСЕ дека ќе го користат нивното влијание Владата да ги вгради тие забелешки.

ЗНМ ја бара поддршката од новинарите и повикува на единство за да ги заштитиме нашите интереси. Сега е време кога сите новинари, без разлика дали се членови на ЗНМ или не, сите новинарски и медиумски организации да застанат во одбрана на слободата на изразувањето.

II. Промовирање на процесот за саморегулација на медиумите во Македонија

ЗНМ ја промовира идејата за саморегулација како механизам за подигнување на почитувањето на професионалните стандарди и етика и како инструмент за заштита на слободата на медиумите. Овој концепт кој е широко распространет во земјите од ЕУ и регионот предвидува новинарите, уредниците и сопствениците на медиумите да ја преземаат обврската заеднички да се грижат за спроведување на Кодексот на новинарите.

Работна група која го води процесот на саморегулација составена од новинари, експерти како и сопственици на медиуми во 2012 продолжи со работа. Конкретни резултати од работата на оваа група се:

- Реализирани 6 локални настани во вториот квартал од 2012 низ 6-те регионални центри на ЗНМ со вклученост од над 120 новинари,
- Реализирани 6 локални настани во четвртиот квартал од 2012 низ 6-те Регионални центри на ЗНМ со вклученост од над 140 новинари,
- Спроведени 23 состаноци со сопственици на медиуми и претставници на менаџментот во Скопје и регионалните центри со вклученост од 135 лица

(единствено состаноци не се одржани со претставници на една национална телевизија и дневен весник),

- Изработени 8 нацрт процедури за работа на Советот за етика и ревидиран Нацрт статут,
- Спроведен дво-месечен мониторинг на прекршување на професионални стандарди од медиумите и изработен извештај,
- Реализирана обука и соработка со претставници на Косовскиот Совет за печат,
- Изработени, испечатени и дистрибуирани на национално ниво ПР материјали за саморегулација во сите медиуми, и
- Кон крајот на април 2013 година предвидена е финална конференција на која ќе се презентираат во детали резултатите и ќе се договарат следните чекори.

ЗНМ не отстапува од идејата за создавање на Совет на етика како независно саморегулаторно тело кое ќе се грижи за почитување на професионалните стандарди и етика. Оваа заложба е предвидена во Стратегијата за работа на ЗНМ 2012-2014 и годишната програма на ЗНМ.

Дополнително, преку претходно спроведени активности од ЗНМ и МИМ како партнер во процесот, саморегулацијата во медиумите е дел од политичките критериуми на Македонија за влез во ЕУ како дел од ПАТОКАЗОТ за реализација на приоритетните цели усвоени на Пристапниот дијалог на високо ниво. Саморегулацијата се нотира како нужност во земјата во последните два извештаја на Европската комисија за прогрес на земјата.

Во моментот има широка поддршка на национално ниво за саморегулацијата во медиумите од страна на сите чинители а тоа се новинарите/уредниците, сопствениците на медиумите и граѓанските организации. Обезбедена е силна поддршка и од страна на дипломатските и останатите странски претставништва во земјата.

III. Градење на солидарност меѓу новинарите и промоција на професионалните стандарди и етика

Во однос на информирањето на своите членови, ЗНМ до секој од нив доставува **месечен / тромесечен електронски билтен**, во кој се содржани сите активности. Билтенот до членството се доставува по електронска пошта. **Надградена е постоечката веб страна**, на која се објавуваат сите информации поврзани со работата на Здружението. Веб страната редовно се ажурира и сите информации достапни се на три јазици и тоа македонски, албански и англиски. **ЗНМ има активни профили и на интернет социјалните мрежи** (facebook / twitter) кои се редовно ажурирани. ЗНМ располага со наменски софтвер за членство кој редовно се ажурира и преку кој по електронски пат редовно се информираат членовите за сите новости.

Организаирани се повеќе **консултативни средби** во Клубот на новинари со членството и претставници од партнерските организации и исто така спроведени се 16 дебати по

регионалните центри преку кој се одржува контактот со членството кое е активно на територијата на Р.М.

На иницијатива на ЗНМ формиран е **Новинарскиот форум** во кој членуваат четириесетина истакнати уредници и новинари како советодавно тело на ЗНМ. Форумот со кој претседава Сашо Орданоски од неговото формирање во мај 2011 до моментот кога е пишуван овој извештај се има состанато 5 пати. Сите средби се документирани со записници од кои се произлезени конкретни заклучоци по кои Управниот одбор на ЗНМ има постапено. Една од тие активности на иницијатива на Форумот беше новинарскиот протест пред Основниот суд во Скопје во јуни 2012 година.

Како што е предвидено во статутот, ЗНМ на дента кога го одбележува постоењето (17 февруари) доделува и **годишни, новинарски награди**.

Од септември 2012 започна нова пракса каде во соработка со една од локалните амбасади ЗНМ организира **настани за вмрежување** на кој присуствуваат повеќе новинари и истакнати дипломати како и останати јавни личности. До сега организирани се вакви настани со Британската и Американската амбасада во Скопје. Следната ќе се организира во април/мај со поддршка од Холандската амбасада во Скопје.

Канцеларијата на ЗНМ е постојано отворена во работни денови и секој член има можност да добие информации поврзани со работата на Здружението.

ЗНМ се труди постојано да обезбеди бенефиции за членството и ги објавува редовно на веб страната.

Сите овие активности придонесоа кон зголемување на членството на ЗНМ во последната година и во моментот кога е пишуван овој извештај **регистрирани активни членови се 314 од кои 38 имаат извадено и користат новинарска легитимација од ИФЈ**. Раководството на ЗНМ во наредниот период ќе ги посети новинарите во нивните редакции за да ги анимира колегите да се придружат на Здружението. Важно е да се нотира дека во 2012 со одлука на УО членарината на ЗНМ беше намалена на 300 денари.

IV. Соработка со интернационални и локални партнери

Раководството на ЗНМ смета дека воспоставување на партнерски однос е од суштинско значење на остварување на целите и мисијата на ЗНМ и затоа има принципиелен став да соработува со сите домашни и меѓународни граѓански организации кои ги споделуваат истите цели.

Во тие рамки ЗНМ соработува со повеќе домашни организации и тоа со Самостојниот синдикат на новинари и медиумски работници (ССНМ), Македонскиот институт на медиуми (МИМ), Центар за развој на медиуми (МДЦ), Центар за граѓански комуникации, ЦИВИЛ, Коалиција за правично судење, Центар за економски анализи и со други организации. Исто така ЗНМ остварува и директна соработка со двата државни универзитети со катедрите за новинарство и десетина медиуми преку кои во почетокот на 2012 реализираше дво-месечна студентска пракса во која учествуваа 24 идни новинари.

Во меѓународни рамки, ЗНМ соработува со Интернационалната / Европската федерација на новинари (IFJ / EFJ), Норвешкото здружение на новинари, Советот за етика на Норвешка, ARTICLE 19, Freedom House, Index on Censorship, International Press Institute, Global Forum for Media Development, Media Diversity Institute, Open Society Media Program, South East Europe Media Organisation and South East European Network for Professionalization of Media и други.

Од регионот остварена е соработка со Босанскиот и Косовскиот Совет за печат, како и со двете новинарски здруженија на Србија. Во рамките на овие контакти постојат конкретни иницијативи за регионално вмрежување на новинарските здруженија и Совети за печат, бидејќи новинарите од регионот се соочуваат со слични проблеми.

Со МИМ, ЗНМ во првиот квартал од 2012 имаше соработка која се однесуваше на **изработка на акциски план за подобрување на состојбите на медиумите** под покровителство на амбасадата на Холандија во Скопје. Преку оваа заедничка активност двете организации спроведоа 3 конференции во која учествуваа над 140 новинари, уредници и сопственици и изготвија нацрт акциски план во кој се содржат конкретни мерки преку чие имплементирање би се подобрила состојбата во медиумите.

Во соработка со МДЦ, **ЗНМ обезбедува бесплатна правна помош за своите членови** во случај на судски спор за делата клевета и навреда. Бесплатната правна помош за членовите на ЗНМ е обезбедена до крајот на 2015 година.

Воспоставена е редовна комуникација со Интернационалната федерација на новинари и членовите на ЗНМ ја користат привилегијата да извадат IFJ PRESS Card.

Организаирани се повеќе консултативни средби со претставници од интернационалните организации како и со странските амбасади. Во текот на 2012 година раководството на ЗНМ се сретна со Еврокомесарот за проширување на ЕК, Штефан Филе, неколку пати со Директорот за проширување на ЕУ Стефано Санино и неговите соработници, Високиот претставник на ОБСЕ за медиуми Дуња Мијатовиќ, Претставници на Советот на Европа, Висок претставник на Стејт Департментот Филип Линдерман, Известувачот за Македонија на Европскиот Парламент Ричард Ховит.

ЗНМ има и редовни средби со амбасадори на повеќе европски земји и САД, мисијата на ОБСЕ во Скопје, директорите на локалните странски фондации, новинари странски дописници и други.

Обезбедено е учество на членови на работни тела на ЗНМ на неколку европски и регионални конференции во Србија, Косово, Белгија, Црна Гора, Грција, БиХ, Бугарија, Русија итн.

V. Останати реализирани активности

Целата работа на ЗНМ во 2012 се базираше на утврдените активности кои се дел од Стратешкиот план за 2012-2014 на Здружението, документ кој беше изгласан на последното Собрание во декември 2011.

Дел од активностите, подредени по време на одржување се следниве:

- Организирани се две поголеми конференции со вкупно 160 учесници на тема: „Декриминализација на клевета и навреда“,
- Организирана е неколку дневна обука за членови на Совет на чест од страна на Норвешки експерти,
- Во соработка со МИМ организирани се 3 форума со вкупно 140 учесници и спроведен е процес на изработка на Акциски план за подобрување на медиумската состојба,
- Организирана е донаторска конференција за поддршка на Акцискиот план,
- Организирана е конференција за новинари од МТВ од различни редакции за поттикнување на меѓу-редакциска соработка,
- Вклучени се 12 новинари во обука на тема известување по теми од сензитивен карактер и подготовка на 4 истражувачки стории преведени на повеќе јазици,
- Во соработка со интернационални партнери, изработен и претставен извештај за состојбата во медиумите,
- Изработен е, испечатен и дистрибуиран на национално ниво Прирачник за етичко известување,
- Организирана е трибина на тема „Улогата на медиумите во смирување на меѓуетничките тензии“ со вкупно 60 учесници,
- Организирана е трибина на тема „Говор на омраза во медиумите“ во соработка со МДЦ каде учествува 50 новинари,
- Организирани се активности по повод 3ти Мај,
- Организирана е обука за фоторепортери со експерт од National Geographic во која зедоа учество 9 фоторепортери,
- За потребите на извршната канцеларија по три месечен консултативен процес, изработени се нови внатрешни процедури за организација со проект поддржан од УСАИД имплементиран од партнерска организација,
- Спроведени се три посебни обуки за членовите на телата на ЗНМ и тоа за „Проектен менаџмент“, „Преговарање и за менаџирање со ризици“ и „Преговори со институции“,
- Вработените во Извршната канцеларија посетија стручни обуки за менаџирање со проекти поддржани од странски донатори и административно и финансиско работење,
- Изработени се професионални видео записи со кои се промовира Кодексот на етика на новинарите (видеата беа емитувани на дел од традиционалните медиуми и поставени се на веб страната на ЗНМ),
- Организиран е новинарски протест во јуни пред судовите каде зедоа дел околу 100тина новинари,
- Изработени се анализи за законот за декриминализација на клевета и навреда,
- Спроведена е дво-дневна обука на тема „Лустрација и германските практики за известување по ова прашање“ со вкупно 50 учесници,

- Вклучени се во проект 14 новинари во спроведување на заеднички истражувачки стории на тема лустрација и религија,
- Спроведени се 12 посети на Регионалните центри во кои имаат земено дел над 250 учесници; на една од средбите избран е нов Регионален координатор на Штип,
- Остварени се бројни состаноци со локални и интернационални претставници на институции кои имаат интерес да ја следат работата на медиумите и новинарите.